

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ - ІНВАЛІДІВ В УКРАЇНІ.

Доповідач: Буйваленко Я., студентка групи Ю-84 СумДУ

Науковий керівник - Кононенко О.Я., ст. викладач кафедри права

Рівень цивілізованості будь-якої соціальної держави визначається ставленням до найменш захищених та найбільш вразливих її членів, які потребують соціального захисту, у першу чергу до дітей-інвалідів. В умовах реформування економічної системи України у зв'язку з переходом до ринкових відносин такі діти опинилися в найбільш тяжкому становищі

Виділення дітей-інвалідів в окрему самостійну групу є життєво необхідним у зв'язку з їх беззахисністю, важкістю соціальної адаптації в суспільстві, що пов'язане з особливими умовами, в яких відбувається формування особистості дітей-інвалідів. Сфера правового регулювання захисту такої категорії дітей базується на положеннях законів України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні", „Про реабілітацію інвалідів в Україні”, „Про охорону дитинства”, "Про соціальні послуги", "Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді в Україні”, інших нормативно-правових актах, що регулюють правовідносини у цій сфері, та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. За останні десятиліття в Україні, як і в усьому світі, внаслідок багатьох чинників збільшилась кількість дітей-інвалідів, які потребують посиленої уваги з боку держави. 2010 року оздоровчими послугами було охоплено більше 40 тисяч дітей з інвалідністю.

Це лише 46 % від загальної кількості дітей шкільного віку, які їх потребують і які можуть самі себе обслуговувати. А скільки ж дітей з інвалідністю, які потребують сторонньої допомоги, залишилися без уваги? В даний час в Україні налічується понад 150 тис. дітей-інвалідів, значна частка яких мають вроджені вади розвитку, хвороби нервової системи та психіки. Частина цих дітей утримується в різних загальноосвітніх і галузевих закладах, обов'язковою умовою діяльності яких є створення середовища для якісної освіти, формування життєвих навичок, адаптації учнів з особливими потребами до життя в нових соціальних умовах [1,с.5]. Поняття «діти з особливими потребами» має широкий зміст і включає в себе всі категорії фізичних, психічних та психологічних порушень у розвитку дитини. Як допомогти дитині, що має порушення та, яка опинившись у загальноосвітній школі, стикається з безліччю проблемних ситуацій та власною неспроможністю. Можна зрозуміти батьків, які віддають перевагу загальноосвітній школі, а не спеціалізованому закладу для подальшого навчання та соціалізації дитини, бо вони піклуються про збереження статусу «нормальності» для своєї дитини. Правильність внутрішнього інтуїтивного рішення батьків таких дітей, стосовно подальшої соціалізації підтверджується ідеями Інклюзивної освіти, які останнім часом поширюються та осмислюються на державному рівні та в освітньому просторі. У розвинених країнах інваліди мають не лише право, а й можливість вчитися у школах разом зі здоровими дітьми. Така форма освіти називається інклюзивною (від англ. «інклюд», включення). Для інвалідів пристосований громадський транспорт, будинки обладнані так, щоб людина на візку могла легко заїхати до аптеки, книгарні чи кінотеатру[2].

Як свідчать дослідження, близько 80 відсотків дітей з фізичними, психічними, розумовими обмеженнями проживають в сім'ях. Труднощі, з якими вони стикаються, пов'язані з необхідністю догляду за дитиною, високими витратами на її лікування, оздоровлення, придбання засобів корекції. Внаслідок цього у більшості сімей формується нездоровий психологічний клімат, спричинений низькими доходами батьків, що не забезпечують належне утримання дітей-інвалідів.

Важливим життєвим фактором для кожної дитини є інформування про особисті права, які допомагають підліткам в подальшому житті. Від незнання своїх прав, діти з особливими потребами відчують себе не досить впевнено в повсякденному житті. Дітям-інвалідам, які перебувають на повному державному утриманні, державна соціальна допомога виплачується в розмірі 50% призначеної суми та перераховується на їхні особисті рахунки в банку. Решта

50 % перераховуються на рахунок установи (закладу) за місцем перебування дитини. Дітям-інвалідам із числа сиріт за період перебування на повному державному утриманні державна соціальна допомога виплачується в повному розмірі та перераховується на їхні особисті рахунки в банку [3].

Надзвичайно актуальним залишається питання щодо відновлення стану здоров'я дітей, оскільки у них, на відміну від дорослих, лікувальні і реабілітаційні заходи повинні забезпечити подальший розвиток усіх органів і систем, попереджаючи затримку або дисгармонійність росту і дозрівання організму. У структурі причин інвалідності серед дітей на першому місці хвороби нервової системи та органів чуття — 42,3%. Найчастіше причиною інвалідності є дитячий церебральний параліч — 38,8%. На другому місці в структурі причин дитячої інвалідності психічні розлади — 19%, в тому числі розумова відсталість різних ступенів 84,1%. Травлення, порушення обміну речовин становить 4,2% від загального рівня і зумовлена, головним чином, цукровим діабетом на який припадає 61,8%. Розподіл дітей-інвалідів за віком такий: до 3 років — 5 -8%; 3-6 років - становлять 16,7%; 7 - 13 років — 58,1%; 14-15 років – 19,4%.

У 2010 році оздоровчими послугами було охоплено більше 40 тисяч дітей з інвалідністю. Це лише 46 % від загальної кількості дітей шкільного віку, які їх потребують і які можуть самі себе обслуговувати. А скільки ж дітей з інвалідністю, які потребують сторонньої допомоги, залишились без уваги? З січня 2011 року виплата державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та на дітей-інвалідів провадиться у підвищених розмірах. Законом України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» визначено право на матеріальне забезпечення за рахунок коштів Державного бюджету України та соціальний захист інвалідів з дитинства та дітей-інвалідів шляхом встановлення державної соціальної допомоги у відсотках від прожиткового мінімуму. Питання соціального захисту дітей-інвалідів урегульовані законодавчо, але, на жаль, місце органи влади та самоврядування виявляють формальний підхід до планування заходів (програм щодо соціального захисту дітей - інвалідів, так і до їх фактично впровадження в життя. Неналежне забезпечення відомчого контролю» на рівні обласних управлінь облдержадміністрації та прийняття ними ліберальних рішень у разі виявлення порушень прав інвалідів, передусім неповнолітніх, сприяють тому, що службовими особами все ще допускаються грубі порушення законів [4,с.24].

На жаль, до сьогодні існує тенденція розглядати інвалідність як вирок — вважається, що раз так склалася доля, людина не може розраховувати на повноцінний розвиток із суто медичних причин. Звідси нібито логічний, але нелюдський висновок: інвалідам не потрібно створювати умови для розвитку, активної суспільної діяльності, освіти. Їм треба дати пенсію (виходячи з можливостей нашої країни, досить невелику) та медичну допомогу (зважаючи на те, що ця сфера досить успішно комерціалізується, допомогу умовну). А далі діти-інваліди — це проблема їхніх батьків, персоналу інтернатів та Пенсійного фонду.

Отже, інвалідність призводить до обмеження життєдіяльності людини, її соціальної дезадаптації, обмеження здатності до самообслуговування, пересування, орієнтації, контролю за своєю поведінкою, спілкування, майбутньої трудової діяльності внаслідок відхилень у фізичному та психічному розвитку,. Система навчання цих дітей не досконала. У зв'язку з цим треба вирішувати комплекс соціальних та психологічних, медико-педагогічних проблем із соціальною орієнтацією таких дітей. Корекційну роботу найчастіше виконують самі батьки, проте багато з них не володіють спеціальними знаннями з дефектології та медико-соціальної реабілітації. Крім того, відсутня і спеціальна консультативна служба, де батьки мали б можливість отримати рекомендації щодо догляду за хворою дитиною, та правову допомогу. Немає спеціалізованої методичної літератури по цих питаннях; не розв'язано проблеми здобуття професій дітьми-інвалідами, а також працевлаштування матерів, які мають таких дітей[5,с.82].

Головна проблема дитини з обмеженими можливостями полягає в його зв'язку з миром. Бідності контактів з однолітками та дорослими, спілкування із природою. Адже проблема інвалідності не обмежується медичним аспектом, це соціальна проблема нерівних можливостей.

Допомогу та захист повинні надавати всі — від батьків до службових осіб, на яких покладено відповідні обов'язки та яким надані чималі повноваження.

Література

1. www.vse-tut.if.ua/files/sociologiya/ref6576/143.doc
2. Всеукраїнська громадська газета, для тих хто зіткнувся з інвалідністю «Без бар'єрів» №4-28.02.2011р.
3. Газета центральних органів виконавчої влади України «Урядовий кур'єр» – 06.07.2010 р. №52
4. www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Sped/2010_3/022-25.pdf
5. Білобрицька Л. Діти –інваліди потребують додаткової турботи /Л.Білобрицька // Вісник прокуратури. - №9 (63)вересень 2006.